

de pobres esperaven davant la porta. Ell s'apropà a la mare del mossèn, preguntant-li si podia esperar.

—Feu cua, — li respongué ella.

Ruyra obeí,

Quan li tocà el torn, la bona dona diposità en la mà de Ruyra una peça de deu cèntims. Joaquim Ruyra no s'immuta gens ni mica.

—Perdoni. Que podria parlar amb el seu fill?

Però, és que creieu que us en donarà més.. ?

—Es que vull parlar amb ell. Dieu li, si us plau, que hi ha en Ruyra.

La dona, que no el coneixia, entrà dins la casa, per avisar al seu fill, però... abans tancà la porta.

Per la carretera

En el «Postilló», taverna de la carretera de La Bisbal, (Prop de Santa Pelalla, en Ruyra tenia un mas), un traginer contava una historia.

— Ahir me'n passà una de bona. Vaig trobar un pobre que em demanà per a pujar. Vaig dir-li que es jagués a la bossa, i ja no vaig pensar més en ell. Però, al primer reneq que vaig engegar, em semblà que mormolava alguna cosa. Torno a llençar un reneq, i em giro. El pobre s'anava fent creus. N'engego un altre, i vet aquí que em diu:

—Home, home, tan aviat es diu Sant com Salve! Per què renegueu?

Esteu molt de punyetes, — vaig respondre jo —, si no us agrada, baixeu.

M'heu guanyat. Abans tenia tota la raó jo. Però en aquest cas, la teniu vós.

I dit això, ja no el vaig sentir més. Però, el més bo de tot fou que, en baixar, aquell pobre em donà un duro. (Haureu endevinat que el «pobre» era el nostre Ruyra).

La millor obra.

Un dia preguntaren a Ruyra quin treball dels seus estimava més. Solament respongué amb aquestes poques paraules:

—Tots són fills del mateix pare.

Autojudici

—Em dieu que escric bé, — deia un dia Ruyra en una tertúlia d'amics—, però jo mateix no ho sé. Faig el que puc amb la prosa, però la poesia em va coixa.

Sóc un mal jutje «La tragicomèdia de la Miquela» era un treball al qual jo no donava cap importància, però una vegada va ésser tan ben llegit, que a la poca estona tothom gratava, com si els insectes del conte haguessin saltat sobre els oients. El fet m'afalagà, però vaig rectificar tot seguit.

La història havia estat més ben llegida que escrita.

Consells

Ruyra parla així a un seu deixeble:

—Bé, ja t'ha caigut el berriscol. ja et surten plomes per a emprendre el vol. Ja no necessites la mare que et covi. Però... pren nota: Sempre que vulguis publicar un treball, primer posa'l a la calaixera, consulta el coixí, dorm-hi i torna'l a mirar i... en fas una novena. Al final, no et quedarà res d'origen, i com que no serà del teu gust, llença'l i

RUYRA CRISTALL DIVÍ

Fou Ruyra qui escriví, en un sonet memorable, que «cada cor és un món amb paisatges». Si haguéssim d'aplicar aquest concepte a la seva mateixa persona, és a dir al seu propi cor, d'artista i d'home, el paisatge fora d'una absoluta transparència. Com la de l'estil. Com la de la seva prosa i la seva poesia. Una transparència, a més, autènticament il·luminada. Ruyra, en la realització de la bellesa, com artista, i en la pròpia concepció de l'art, que ell defensà i mantingué documentadament, fou un veritable cristall diví, que rebé, retransmeté i expandí, amb refulgència impecable, l'esclat de perfecció de l'obra suprema del Creador.

Ruyra fóra, en aquest sentit, com un veire cisellat, d'arestes afinades, de dibuixos perfilats, que sabia captar i expandir la llum divina, franciscanament recollida per las coses i bufada damunt d'elles per l'Esperit. D'ací la irisació, la refracció de la prosa i àdhuc del vers, de Ruyra. Les coses, fetes «benignes» en la seva bonhomia, adquirien tota llur plenitud de color i de claror en l'estil del Mestre, el centenari del qual «Ancora» commemora en aquest número. Un centenari que no fa sinó confirmar la supervivència del seu geni expressiu singularíssim.

La pulcritud idiomàtica que Ruyra consumà marca la veritable maduresa de la nostra prosa literària. Creiem haver dit en altre lloc que Ruyra és a la prosa el que Carner és a la poesia, en la nostra evolució renaixentista. Els dos fan de la llengua un instrument d'orfebreria. Oller, el novel·lista, Verdager, el poeta, aixecaren els carreus de l'edifici, i en foren els constructors. Carner i Ruyra, els decoradors. Sense els uns, el monument de la Renaixença i la seva eina creadora — el verb amb què i en què s'expressà— no existiria. Sense els altres, restaria inacabat. Es ben possible que la missió de Ruyra en la història literària d'aquest país sigui precisament aquesta.

Ruyra, però, fou un escriptor conscient de la seva missió, la seva cultura literària el féu tota altra cosa d'un instintiu. La seva preocupació magistral el féu un veritable educador del gust i de l'ètica literàries, en el seu temps Ruyra tingué per l'instrument de l'expressió el mateix respecte que predicà l'autor de «l'Elogi de la paraula», les obres completes del qual, primer que ningú, Ruyra prefacià. D'aquest culte, d'aquest sacerdoci es-

agradarà a tothom.

I, segons sembla, Ruyra s'aplicà el consell a si mateix. En morir, deixà escampats per diferents calaixos catorze quilos de paper escrit.

L. d'A.

tètic de la paraula. Iregué Ruyra l'actitud prèvia d'un estat de gràcia, completat per una exigència autònoma del propi estilista.

Des d'«Ancora» escau destacar especialment en Ruyra la seva valoració literària, descriptiva i emotiva, de la Costa Brava, i del paisatge empordanès en general. L'autor de «Marines i boscarges» — títol ben representatiu del dualisme temàtic complementari de la seva producció— i de «Pinya de rosa», sabé encabir i enaltir, en la seva prosa sobretot, la plenitud vital del mar i de la terra, com a fons i àdhuc com a personatge. Tot un glatir tel·lúric exquisidament poetitzat en la seva frase, respira a través de les seves pàgines, que per això tenen un encant tan legítim i tan inoblidable.

Potser el missatge dels grans escriptors és, o hauria d'ésser, aquest: el de fer-se diví cristall de les bel·leses que el Creador ofereix a les criatures. Si així fos, Ruyra fóra l'interpret més fidel, el vassall més addicte, d'aquesta nobilíssima comanda. En tot cas, entelat només per extrems massa anecdòtics, de complacències deferents, Ruyra sabé donar a tots els temes grans o petits, l'encuny i la dimensió d'ésser una part de l'obra de Déu. En alegria franciscana, i en la seva necessària part adolorida. Es a dir; sense que res d'humà, com a l'autor classic, no li fos aliè.

Mort en 1939, nascut en 1858, Ruyra és dels literats que menys ha passat, a la implacable revisió del temps. La frescor del seu estil reverbera més que mai, i pot servir de lliçó a tants escriptors que han estat consagrats i àdhuc glorificats sense haver après encara de dominar l'idioma i de saber-lo instrument d'un artifici expressiu que és la tradicional cristallització de la bellesa escrita. Una ullada per les seves obres completes de la Biblioteca Perenne ens ajudarà a donar-nos-en compte.

Entre tant, Ruyra ha tingut felïços seguidors, dignes deixebles, lectors admirats i fidels. Nosaltres ens arreglerem entre aquests darrers, i ens doeem sovint el plaer sense esperar avinenteses circumstancials ni recordatoris biogràfics, de rellegir les seves planes, d'aprendre-hi i de delectar-nos-hi. Si algun llegidor d'aquestes ratlles d'homenatge arriba, per elles, a ésser temptat d'imitar-nos, aquestes paraules esparses ja no hauran estat del tot debades.

Octavi SALTOR